

ZENDING EN EVANGELISATIE

De toestand der Wereldzending.

IV.
(Eenige getallen.)

Hoe staat het met de vrucht der zending?

Zeër zeker is er vrucht, die aan de waarneming op dit oogenblik nog ontgaat; de stroom van zegen gaat ook wel eens onder den grond door, zoodat hij aan het oog der menschen is onttrokken. Maar er is ook vrucht, die te zien is en in getallen kan worden uitgedrukt.

Prof. Richter in zijn artikelen over „Zur Missionslage“ geeft een overzicht in vogelvucht. Als kenner bij uitzondering (schreef hij niet een vijfdeelig handboek over de geschiedenis der zending?) is hij voor ons een betrouwbare gids; en wij volgen hem gaarne bij zijn beschouwingen.

Eerst spreekt hij over Japan.

In dit land zijn drie groote stroomingen, die in de geestelijke behoeften der menschen voorzien.

Eerst is daar het aloude Shintoïsme, de nationale godsdienst. Niettegenstaande het primitieve, dat in den tegenwoordigen tijd vreemd aandoet, is het toch geworteld in het volksbestaan, en de talloze heilighdommen zijn drukker bezocht dan ooit.

Voorts heeft het Boeddhisme er zijn triumpfen behaald; sinds de 14e eeuw vond het er ingang, en heeft aan het volk een afgesloten en inhoudrijke religieuze en filosofische literatuur gegeven.

En ten derde heeft het nationalisme opgang gemaakt onder de leus: Japan shugs! Japan is het princip.

Wel heeft de zending er ook vrucht gedragen. Toen de zending ruim een halve eeuw geleden er binnendrong, vond het er ongeveer 50.000 Christenen uit den alouden Jezuitentijd; tegenwoordig zijn er in Japan ongeveer 400.000 Christenen, n.l. 207.000 Protestanten, 150.000 Roomschen en 50.000 Grieksch-Katholieken. Maar wat zijn deze weinigen tegenover de vele miljoenen! En het laat zich niet aanzien, dat de zending spoedig groote veroveringen zal maken, want het Japansche volk heeft aan de drie genoemde geestelijke stroomingen genoeg; en de zending is als product van vreemden bodem verdacht.

Korea trok eenige tientallen jaren geleden heel sterk de aandacht.

Na 50 jaren arbeid zijn er van de ruim 19 miljoen inwoners ¼ miljoen Christenen, vooral als gevolg van een volksbeweging naar het Christendom heen. Hier heerschen het Confucianisme der meer beschaafden, de primitieve volksreligie met haar vooroudersverering en geestendienst, en het Boeddhisme; maar zij hebben het volk niet zoo in banden geslagen als het Shintoïsme en Boeddhisme in Japan.

Sinds 1910 echter is er een verandering ten kwade ingetreden: de Japansche invloed werkt de Christelijke zending tegen; en de Westersche cultuur en de schrikkelijke verarming der bevolking doen de rest. Nog steeds neemt de Christelijke kerk met ruim 13.000 zielen per jaar toe, maar de afval is buitengewoon groot, zelfs bijna even groot als de toename!

China geeft een zeer verward beeld teanschouwen.

Prof. Richter merkt op, dat sinds de laatste tien jaren geen betrouwbare statistiek is te geven, mee gevolg van de anarchie, burgeroorlog en de ontzettende catastrophes van watervloed en aardbeving. Toentertijd echter waren er 650.000 Protestantische Avondmaalgangers en 2¼ miljoen Roomschen. Maar dit getal zal eer verminderd dan vermeerderd zijn. Verspreid als het meereendeel is over de duizenden dorpen, leeft het in groote armoede en baart het veel zorg aan de kerk.

In de steden, waar dikwijls vele intellectueelen tot het Christendom behooren, heeft men soms mooie kerken en wetenschappelijk opgeleide voorgangers, die de leidlieden zijn van de Christelijke kerk in China.

Van een volksbeweging naar het Christendom heen was er in China nimmer sprake; het ging steeds om de enkele ziel.

Het Confucianisme heerscht er oppermachtig, en heeft de volksziel verkommerd; de staatsgodsdienst der mandarijnen is dood. Werkelijke religieuze macht op de harten heeft alleen de voorvaderenverering en geestendienst. Maar in de hogere standen neemt het Saecularisme toe, en wordt zelfs door de regeering aangehangen en bevorderd. En op het platteland is de boerenbevolking bij massa's bolsjewist geworden.

Het vijfjarenplan, op touw gezet door de Chineesche Christenleiders, is een daad van moedigheid geloof, maar veel vrucht wordt er nog niet van gezien.

In Engelsch-Indië zijn volgens de telling van 1931 ongeveer 6 miljoen Christenen, waarvan de kleinere helft Protestant. Ten deele gaan de massa-overgangen die in de vorige eeuw het

grootste deel der Christenen aan de kerk gaven, door.

Zeër merkwaardig is de beweging, die de 61 miljoen kastenloozen in het kastenwezen wil inlijven; Gandhi wordt daartoe bewogen door barmhartigheid, maar de meeste Hindoe-leiders worden gedreven door de vrees, dat anders deze ontwakende massa's wel eens zouden verloren kunnen gaan aan Christendom of Islam. Zal het inderdaad gelukken deze miljoenen in het Hindoeïsme in te schakelen, en hun den toegang te openen tot de tempels en de dorpsstraten en dorpsbronnen, dan heeft het Christendom een sterke macht te meer tegen zich gekregen.

Onder de andere kringen en standen moet een harde strijd gestreden worden. Bij de bijna 353 miljoen zielen vallen de 2¼ miljoen Protestantische Christenen in het niet. En van een Christianisering van Indië is men nu nog evenver af als 100 jaren geleden. Denk slechts aan het toenemen der bevolking in de laatste tien jaren met 30 miljoen! Dat is reeds vijfmaal meer dan het geheele aantal Christenen gewonnen in 400 jaren door de zending. Laten wij ons geen illusies maken, zegt Prof. Richter, Indië heeft duizenden jaren lang Zuid- en Oost-Azië van godsdiensten voorzien, en heeft geen behoefte aan invoering van buitenaf van een anderen godsdienst; wat het noodig heeft is geen religie-import, maar religie-export. En het filosofisch pantheïsme van het Hindoeïsme neigt wel heel sterk tot syncretisme, maar wijst het zuivere Christendom met beslistheid af.

En de wereld van den Islam?

Een ieder, die de zendingsberichten volgt, weet, dat men allereerst wachtend voor de gesloten deur staat. Men heeft een tijdlang gehoopt, dat men over de oude Oostersche kerken heen ingang zou kunnen vinden bij het Mohammedanisme, maar die hoop is beschaamd. De arbeid onder de Armeniërs in het rijk der Ottomanen is vernietigd. De orthodoxe Grieken staan afwijzend tegenover elken Protestantischen invloed. De Syriërs maken van de kennis, op de zendingscholen verworven, gebruik, om het vaderland te verlaten en in Amerika zich een betere levenspositie te scheppen. In de Koptische kerk verzet de hogere geestelijkheid zich in bond met de patriarchen zoo sterk mogelijk tegen de hervormingsbeweging van den middenstand. Het kon niet anders, of de zending was wel gedwongen zelfstandige kerken te stichten.

In Egypte, Syrië, Turkije en Perzië is het nationalisme ontwaakt zoo krachtig, dat de deuren voor het Evangelie nog dichter zijn gegaan. Aan het Christendom is daar geen behoefte.

En Afrika?

In Midden-Afrika worstelen drie machten om de zege: het Protestantisme, het Roomsche-Katholicisme en de Islam. Prof. Richter schrijft ervan: „Wellicht op geen ander zendingsveld toont Rome zoo zijn overmacht als hier. De Witte Vaders (de Vaders van den Heiligen Geest) hebben hier alleen reeds 440 hoofdstations met 658 priesters, 251 broeders en 843 zusters; zij tellen 1½ miljoen gedoopten en ¼ miljoen catechumenen“. Daar kan geen enkele Protestantische zending tegen op!

De gevaarlijkste tegenstander van het Christendom is de Islam. In het Tanganyika-gebied nam het getal van 300.000 toe tot meer dan 2 miljoen, dat is ruim de helft der bevolking.

Het is hier geen vraag meer, of het primitieve heidendom zich tegenover den inval der vreemde cultuur kan blijven handhaven. Maar als straks alles opnieuw religieus georiënteerd zal zijn, hoe groot zal dan het procent der zending wezen? Heeft het Evangelische Christendom in Afrika nog een kans?

Zien wij deze getallen nog eens over, dan krijgen wij een beklemd gevoel; wij zouden moedeloos kunnen worden. De Roomschen, de Islam, het Heidendom, het Saecularisme, het verzet zich alles tegen het Evangelie. Bij de honderden miljoenen zijn het maar weinige honderdduizenden, die knielen voor Christus. En toch, welk een groote inspanning getroost zich de zending allereerst!

Maar toch heeft Christus gezegd: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde“. En de dichter profeteerde: „De volken zullen U, o Heere, loven, de volken altemaal zullen U loven“!

J. D. W.

Stanley Jones over de eenheid.

Dr H. Kaajan deelt in „Utr. Kb.“ mede:

In het Mei-nummer van „Kerkophouw“, orgaan van de vereeniging van dien naam, wordt het handschrift gepubliceerd van een boodschap van Dr Stanley Jones aan de kerken van Nederland.

Hier volgt dan de vertaling der „boodschap“, ook uit Dr Kaajan's artikel overgenomen:

Erg - ergerlijk - ergerlijkst.

Tegenover mijn huis heeft sinds eenige weken een Ijsco-man standplaats gekozen. Van mijn bureau heb ik juist het gezicht op zijn bedrijf.

'Tis me telkens opgevallen, als ik eens mijn raam uitkeek, dat de nering niet slecht gaat en dat mijn overbuur aan klandizie geen gebrek heeft. En meermalen heb ik bij mezelf de opmerking gemaakt, dat er in dezen slechten tijd heel wat geld aan deze snoeprij wordt gependend.

Van morgen, door het drukke beweeg rondom het ijsalon op de gedachte gebracht, heb ik eens een half uur lang de zaak en zijn klanten geobserveerd.

De resultaten waren werkelijk frappant.

23 klanten legden aan: één juffrouw van ongeveer 25 jaar, 22 fiets-jongens, van wie er 17 naar mijn schatting 20 jaar of ouder waren, in elk geval geen kinderen meer.

6 van deze 23 verorberden 3 bekerljes van 5 cent: zij besteedden dus $18 \times 5 = 90$ cts;

3 genoten 4 bekerljes van 5 cent, dus voor 12 maal 5 = 60 cts;

1, een slagersknecht van 23 of 24 jaar! at ik schreef haast het andere woord) welgeteld 8 bekerljes van 5 cent, dus voor een bedrag van 40 cts;

5 waren met 1 wafel van 10 cent tevreden; zij gaven dus $5 \times 10 = 50$ cts uit;

6 consumeerden samen 9 ijsco's van 3 cent, is $9 \times 3 = 27$ cts;

2 gebruikten elk 2 wafels van 10 cent, betaalden dus $4 \times 10 = 40$ cts.

Ik volgde en controleerde de betalingen nauwkeurig, en kon daardoor de prijzen der consumpties vaststellen.

Daar werd dus in een half uur tijds versnoept voor een bedrag van f 3.07!!

De slager verwijde, hangend over het stuur van zijn fiets, gansch het halfuur bij den ijs-wagen; van de overigen wisselden de tijden tuschen 20 en 5 minuten. In drukke conversatie stonden er steeds 4 of 5 tegelijk bij den tevreden ijsbaas. Al dien tijd wachtten de klanten op hun bestellingen en de patroons op hun bedienenden.

Die tijdverspilling is erg.

Die geldverspilling is ergerlijk.

Maar de lamelendige geest, die uit beide spreekt, is het ergerlijkst. Wat voor mannen worden er uit zulke lummels, die een kwartier lang aan een bekerlje ijs staan te lebben in den tijd van hun patroon?

W. B. H.

„De Christelijke Kerk in Holland heeft vele dingen die haar tot aanbeveling strekken, doch zij heeft eenheid nodig. Een kerk die in eigen boezem geen eenheid bezit, heeft geen zedelijk gezag in een verdeelde wereld. Wij kunnen geen volkenenheid eischen, indien wij als kerken in een eenheid niet gelooven.“

De Christelijke Kerk is één, indien zij zich daarvan slechts bewust is. Wij hebben deel aan de diepst mogelijke eenheid, namelijk aan de eenheid van een gemeenschappelijk leven in Christus. Aangezien wij in het centrum eenheid bezitten, moesten wij deze ook in de periferie openbaren.

Verdeeldheid beteekent verraad aan de broederschap.

Laat de Kerk in Holland hare solidariteit gevoelen, dan zal zij een kracht worden in dit land. Wanneer zij echter haar kracht door droevige verdeeldheden opheft, zal zij op de lier spelen, terwijl Rome in brand staat.

Christenen in Holland, vereenigt U!“

Dr Kaajan voegt er aan toe:

Dit herhaalde aandringen op openbaring (ook naar buiten) van de eenheid der Christenen doet wonder sympathiek aan, maar zal weinig resultaat afwerpen.

Trouwens, niet slechts in Nederland, ook in andere landen is het Protestantisme hopeloos verdeeld. En zelfs Amerika, het geboorteland van Stanley Jones, maakt daarop heusch geen uitzondering. Waarom behoort Stanley Jones zelf tot de Episcopale Methodistische Kerk? Waarom is hij Methodist? En waarom is hij bisschoppelijk Methodist? Daarvoor zal hij toch een plausible reden hebben en konnet aangeven.

Welnu, zoo meent ook in Nederland iedere kerk, dat zij voor haar geïsoleerd staan van andere Kerken een zeer geldige reden heeft.

Volkomen juist opgemerkt. De eenheid wordt niet nabij gezocht; men kan ze alleen bereiken door de verschillen te toetsen aan de waarheid.

De korte en de lange weg

Via „Geref. Kb. Apeldoorn“ citeer ik Dr H. Veldkamp uit „Friesch Kbl.“:

„In de Joodsche synagoge worden bepaalde personen naar voren geroepen, om de wet te lezen.“

Da van Nes deelt mee, dat de opgeroepene dat langs de kortste weg naar de wetrol gaat en de langste weg neemt, om naar zijn plaats terug te gaan.

Waarom?

Wel, hij geeft daarmee te kennen, dat hij blij is er heen te gaan, en verdrietig weer terug te moeten keeren.

„k Dacht zoo aan onzen kerkgang“ schrijft Dr Veldkamp er onder.

Ik ook. Maar 'n troost is, dat 't maar een symbolische handeling was.

In „Overtoom“

H.

„De domin-
gen Geest.“
achterland,
van rust, tot

Deze eenvo-
De domine-
De geheele
De geheele
Wat is e-
Een historis-
denken.

N.B. een-
wie verdors-
slaan! Of a-
rische herin-
sente werkel-
Hooft hoe
Christus h-
die verdorst-

„De domine-
Maar de boe-
(ook genoemd.
Anders had
man zou dan
artikelen de H-
of kan, en dat
Die boer en di-
sche K.bode“ l

In „Soester-
over 't Afsche-
De beken-
sigt opent t-
naar aanle-
gedeeld?“

Er is veel,
Maar toch, —

Dr Kron-
de Afscheid-
lazen, ging
gedurfd st-
Maar we-
ervan vond
„Niet door
Mijnen Gee-
recht bewo-
geloofsbeve-
„geweld“ n-
ondanks de
weld“ de A-
Afscheiding
dat de krac-
Laat het to-
citeeren van
beschouwin-
maken voor

Trouwens
ook niet m-
punt voor-
Christus g-
rinthe, die
onder hen
waarvan f-
die niet ma-
die versche-
van den Cl-
Christus g-
the's gemes-
Paulus nu
kerkelijk
den Christ-
te veel op
wel alle n-
weinig gel-
van Christi-
der Kerk
Tucht en
bedoelt hij
geen reden
Was bij d-
geding, de
God en gin

Met dat „
klaar spelen
hooren.
Overigens
de exegese
deeld?

Ne-
„De Hervo-
„April de
mooie dag
hoed, naar
het weer
maand n-
bracht hij
April viel,
van same-
kosmische
is. Bedoeld
baarste va-
op haar p-
De Net-
samenwer-
roepskeuze
voor haar
van kinde-
advies wo-
trokkene.

Leek dit

lijkst.

is eenige weken
zen. Van mijn
p zijn bedrijf.
s ik eens mijn
leht gaat en dat
n gebrek heeft
f de opmerking
n tijd heel wat
spendeerd
beweeg rondom
cht, heb ik eens
klanten geobser-

frappant.
rouw van onge-
wie er 17 naar
waren, in elk

bekertjes van 3
90 cts;

nl, dus voor 12

21 jaar! at ik
d) weigeteid 8
een bedrag van

mt tevreden; zij

s van 3 cent, is

cent, betaalden

betalingen nauw-
en der consump-

lijds versnoepi

er het stuur van

den ijs-wagen.

den tusschen 20

satie stonden er

reden ijsbaas. Al

hun bestellingen

dit beide spreekt.

in worden er uit

r lang aan een

ten tijd van hun

W. B. H.

U heeft vele dingen

doch zij heeft een-

boezem geen oeg-

ing in een verdeelde

heid eischen, in-

niel gelooven.

in zij zich daarvan

an de diepst moge-

heid van een ge-

Aangezien wij in

sten wij deze ook

aan de broeder-

lidariteit gevoelen.

dit land. Wanneer

vige verdeeldheden

vrij Rome in brand

U!"

inbaring (ook naar

tenen doet wonder

resultaat afwerpen

and, ook in andere

eloos verdeeld. En

van Stanley Jones

ering. Waarom be-

discopale Methodie-

odist? En waar-

ethodist? Daarvoor

hebben en kunnen

und iedere kerk, dat

andere Kerken ee-

enheid wordt niet

reiken door de ver-

sid.

te en de lange we-

ik De H. Veldkamp

den bepaalde per-

wet te lezen.

e opgeroepene dat

ol gaat en de lang-

ts terug te gaan.

en, dat hij blij is

er terug te moeten

g" schrijft De Veld-

naar een symbo-

Het vergeten wonder.

In „Overtoomache Kerkbode" schrijft X:

Het vergeten Wonder.

„De domine's moesten meer spreken over den Heiligen Geest." Aldus een boer, ergens in het Geldersche achterland, gebogen over zijn spa, in een oogenblik van rust, tot zijn makker op den anderen akker.

Deze eenvoudige had gelijk.

De domine's moesten...

De gehele kerk moest...

De gehele wereld moest...

Wat is er van het Pinksterwonder overgebleven? Een historische herinnering voor wie er nog aan denken.

N.B. een historische herinnering aan water voor wie verdorsten in een woestijn! Om aan het vloeken te slaan! Of om aan het bidden te slaan! De louter historische herinnering vervloekend en biddend om presente werkelijkheid.

Hoort hoe het in de verte ruischt!

Christus heeft Zijn Heiligen Geest beloofd aan ieder, die verdorstend bidt.

„De dominees moesten..." zei de boer.

Maar de boer had de pers van het H. V. niet gelezen (ook genoemd blad behoort daar toe).

Anders had hij wel opgepast voor zoo'n zinnetje. De man zou dan geweten hebben, dat volgens deze vergeten artikelen de Heilige Geest (God) geen object worden mag of kan, en dat een wonder wonder blijft, en daarmee uit. Die boer en die X, ze hebben te weinig van „Overtoomache K.bode" begrepen.

Christus „gedeeld"?

In „Soester Kb." schrijft Ds W. Schouten, Westbroek, over 't Afscheidingsnummer van „Ons Eigen Vaandel":

De bekende Amsterdamse predikant Dr Kromsigt opent met een „meditatie over de Afscheiding", naar aanleiding van 1 Cor. 1 vers 13a: „Is Christus gedeeld?"

Er is veel, dat Ds Schouten met instemming las. Maar toch, —

Dr Kromsigt acht op grond van Gods Woord de Afscheiding van 1834 te veroordeelen. Toen we dit lasen, gingen we snel zoeken naar bewijs van deze gedurfd stelling in zijn artikel, dat meditatie heet. Maar we werden bitter teleurgesteld. Geen schijn ervan vonden we zelfs. Wel citeert hij Zach. 4:6: „Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijnen Geest zal het geschieden". Maar met welk recht beweert Dr K. dat Gods Geest niet in deze geloofsbeweging werkte? En was de „kracht" en het „geweld" niet juist tegen de Afscheiding? En dat ondanks de „Synodale kracht" en het „soldatengeweld" de Afscheiding toch doorging en de Kerken der Afscheiding bloeiden, moet dat ook Dr K. niet leeren dat de kracht des Geestes Gods in dit alles werkte? Laat het toch eens uit zijn met dat op den klank af citeeren van Bijbelteksten als wij meenen ze voor onze beschouwing te kunnen gebruiken en ze pasklaar te maken voor ons arm-menschelijk-gedacht systeem.

Trouwens, zoo vraag ik bescheiden, gebeurt dit ook niet met den tekst dien Dr K. kiest als uitgangspunt voor zijn meditatie? Paulus legt de vraag: Is Christus gedeeld? voor aan de gemeente van Corinthe, die den Christus der Schriften beleed. Zeker, onder hen was verscheidenheid, de verscheidenheid waarvan Dr K. schrijft dat ze steeds voorkomt en die niet mag voeren tot een scheur in de Kerk. Maar die verscheidenheid bracht bij niet één het verwerpen van den Christus. Tegen hen kan Paulus zeggen: „Is Christus gedeeld?", omdat die verdeeling in Corinthe's gemeente dreigde. Maar kan men die vraag van Paulus nu maar zonder meer overbrengen op een kerkelijk genootschap, waarin men voor een deel den Christus wel verwerpt? Dat lijkt mij weer te veel op den klank af citeeren van een tekst waarbij wel alle nadruk valt op 't woord „gedeeld" en te weinig geleet wordt op „Christus", op het lichaam van Christus. En volgens Dr K. hooren tot het wezen der Kerk Woord en Sacrament, tot het welwezen Tucht en Kerkorde. En als ik Dr K. goed begrijp, bedoelt hij: Zoolang het wezen der Kerk er is, is er geen reden tot afscheiding. Maar nu vraag ik weer: Was bij de Afscheiding niet terdage het Woord in geding, de zuivere prediking van het Woord van God en ging het dus niet om het wezen der Kerk?

Met dat „wezen" en „wel-wezen" kan men heel wat klaar spelen. Ik wilde Karl Barth daar wel eens over hooren.

Overigens heb ik in dit blad al eens herinnard aan de exegese van Prof. Grosheide: Is Christus toebedeeld?

Nederlandsche Stichting voor Psychotechniek.

„De Hervorming" (vrijzinnig) schrijft:

„April doet wat hij wil", zegt de volksmond; hij geeft moete dagen, regenvlagen en soms ook een witten hoed, naar het hem zint. Dit jaar hebben wij, wat het weer betreft, van de grilligheid van de vierde maand niet veel bemerkt. Maar op geestelijk gebied bracht hij iets ongedachts. Dat dit juist in de maand April viel, wekt het vermoeden, dat de onderstelling van samenhang tusschen 'smenschen geest en de kosmische krachten, misschien nog zoo dwaas niet is. Bedoelde ontdekking toch is juist in die onberekenbare eerste van de twaalf maanden des jaars het meest op haar plaats.

De Nederlandsche stichting voor Psychotechniek, samenwerkend met het Gemeentelijk Bureau voor Be-roepskeuze te Utrecht, aanvaardt als eerste gegeven voor haar oordeel over het karakter en de geschiktheid van kinderen zoowel als volwassenen, voor wie haar advies wordt ingewonnen, de horoscoop van den betrokkene.

Leek dit eerst een pikant krantenberichtje, uit het

onderzoek, dat Dr W. H. C. Tenhaeff op verzoek van de Hoofredactie van het „Utrechtsch Dagblad" heeft ingesteld — wij zien in de uitnodiging daartoe de wijze hand van den ons welbekenden nieuwen Hoofredacteur — blijkt, dat het inderdaad waar is en dat, gezien eene door de directieuren der instelling geschreven brochure, het licht uit de sterrenwereld voor hen als eerste aanwijzing voor psychologisch inzicht ten aanzien van een bepaald persoon geldt. — Wie gedisponeerd zijn tot het toekennen van groote waarde aan „occulte krachten", zullen dit met genoegen vernemen; want hoeveel ook van „geloovige zijde" — ik neem dien term nu in het algemeen — op de wetenschap wordt afgedongen, zulk een goeden naam heeft zij toch nog altijd wel, dat erkenning van den kant der officiële wetenschap, als creditpost wordt geboekt.

Goed, dat we dit weten. Het is een reden te meer, om voorzichtig te zijn, ook met deze poging, om het erfelijkheids- en verantwoordelijkheidsvraagstuk nog meer te bederven, dan toch reeds het geval is.

Predikantsvrouwen.

„De Hervorming" (vrijzinnig) schrijft over

het voorloopig program van eene tot stand gekomen Commissie van en voor predikantsvrouwen, of wie dit hopen te worden, waarover te lezen staat in een der laatste nummers van „De Schatkamer". Het vormt een tegenhang van hetgeen in de kringen van predikanten en aanstaande predikanten als noodzakelijk wordt gevoeld en waarvan wij melding maakten in de vorige „Hervorming". Willen laatsgenoemden opleiding in en voor de praktijk, de eersten beoogen voorbereiding voor de taak, welke haar in de pastorie wacht en onderlinge voorlichting voor wie de taak van predikantsvrouw hebben aanvaard. Eene uitnemende gedachte, want evenals het doktersgezin, of liever meer nog dan dit, neemt het predikantsgezin, vooral in dorpsgemeenten een eigenaardige plaats in. In de pastorie is de pastoraal voor haar man „eene hulpe, die om en bij hem is" in ruimer zin, dan waarin het oude trouwformulier dit bedoelt; bovendien is haar invloed in de Gemeente niet te onderschatten. Ervaren kerkeraadsleden zijn dan ook terecht gewoon bij het vervullen van een predikantsvacature te letten op haar, die de te beroepen dominee meebrengt. De ervaring heeft hun geleerd, dat daarvan zoowel ten goede als ten kwade veel afhangt.

En hoewel nu niet alle dingen te leeren zijn en een zekere mate van jonge dwaasheden en onhandigheden in de eerste jaren in de pastorie, nuttig zijn ter bekeering van de betrokkenen, is er veel voor — zooals geopperd wordt — dat de aanstaande domineesvrouw, die van huis niet bekend is met de bijzondere sfeer en bemoeienissen in het domineesgezin, tegen haar trouwen eens een tijdje bij een oudere en wijzere toekomstige collega in de leer gaat. De najaarsmaanden, waarin het Gemeentelieven op volle kracht staat, met het Kerstfeest tot besluit, lijkt ons daarvoor de geschiktste tijd.

De vraag, of het dezen kant uit kan, zullen we maar aan de dames ter beantwoording overlaten. Als we maar geen Bond voor Bezorging van Logies aan Candidaten voor het Predikantsvrouwschap krijgen, is 't mij verder goed. Het leven gaat toch zijn gang met zijn illusies en desillusies, cursus of geen cursus.

We gaan naar 't Oosten.

Terwijl de straatjongens voor mijn kamer elkaar loopen te verzekeren, dat ze gaan naar Rome, vertelt „De Hervorming" me iets van den gang naar 't Oosten, dien we, met name na het optreden (naar buiten en vooral naar binnen) van Rudolf Otto al vaker volbrengen, den gang naar 't Oosten. Oost en West zijn twee, maar al meer loopen die twee gevaar zich aan elkaar te nivelleren. Ondanks zeker het tegendeel verzekerende rijmpje, dat juist zou zijn, als het Oosten Oosten bleef, en het Westen Westen. Thans heeft de heer graaf Keyserling weer een boek gegeven: „La révolution mondiale et la responsabilité de l'Esprit" (Paris, Stock). Het Oosten zoekt naar een waarheid, die boven de „tegenstellingen" van ja en neen, goed en kwaad, boven en beneden, goddelijk en menselijk, hemelsch en aardsch, verheven ligt. Want al die „tegenstellingen" zijn even zoo veel „eenzijdigheden", die de naar de Uebergegensätzlichkeit strevende „geest" tenslotte overwint. Gedachtig daaraan leze men uit „De Hervorming" deze interpretatie van Keyserlings meening:

Men moet Keyserling geen dualist noemen, want hij ziet deze tegenstelling in een noodzakelijk eenheidsverband. Er is een rythme in de wereld, die op een overheerschen van de aarde een overheerschen van den geest doet volgen en omgekeerd. Wij hebben eeuwen en eeuwen achter ons van een overheerschen van den geest, althans in het theoretisch bewustzijn. K. ziet hier vooral den invloed van het Christendom maar toch ook van andere geestelijke stroomingen als het filosofisch idealisme. Volgens hem (mochten wij een enkele maal verzuimen dit erbij te zeggen, dan zal toch wel duidelijk zijn, waar K. aan het woord is) waren wij daarmee in een slop geraakt, de vooroorlogse wereld had geen perspectief meer. Nu slaat de slinger ver naar den anderen kant door, vooral bij de jeugd, die den vooroorlogischen tijd niet meer gekend heeft. De revoluties van deze eeuw hebben een geheel ander karakter dan die, van welke de Franche het meest kenmerkend voorbeeld was. De laatste stamde uit de rede, de eerste uit de aard-machten en hij schijnt hier tusschen bolsjewisme en fascisme niet het minste onderscheid te maken.

De jeugd is ver komen te staan van vooroorlogse cultuur en religie. K. verdoezelt hier niets. Er is hier barbaarsheid. Het type van dien aard heeft den

temmer noodig in plaats van den geestelijken gids, liet gaat hier niet erom te overtuigen maar om te suggereeren, door eenvoudig te zeggen, hoe het is. Ons dunkt dit alles, zacht gesproken, erg genoeg. Maar K. spreekt ons dit tegen. Volgens hem is hier noodzakelijke eenzijdigheid, die een even noodzakelijke eenzijdigheid afwisselt. Er is dan ook geen sprake van, dat een enkel aan de aarde georiënteerde eenzijdigheid het laatste woord behoudt. K. is hier optimistisch tot in het naleve. De „aardschen" zijn de authentieke voorloepers van een nieuwe geestelijkheid (p. 41): „en daarom hebben wij het recht te bevestigen van nu af aan, dat het eindelijk doorbreken van den opstand der aardsche machten niet zal zijn de definitieve heerschappij van deze over het aardsche leven, maar integendeel een revolutie van geestelijke orde, leidend tot een nieuw evenwicht van de individuele ziel" (p. 192). Alles toch heeft zijn tijd en bereidt in het wereldleven eigen tegendeel voor. Echter behoeft geenszins hierop gewacht te worden. Ook in het heden heeft de Geest zijn taak. Hierover schrijft K. inderdaad goede en schoone dingen. Om te beginnen waar hij onder beroep op oud-chineesche wijsheid wijst op het noodzakelijke van juiste „designations" — met „duidingen" gelooven wij dit woord het best te vertalen.

K. acht het een valsche designatie de Menschheid te willen constitueren door politieke middelen. Het nationalisme is zaak van de aarde-machten, omdat natie tot het aardsche behoort en zoo ook politiek. Maar menschheid is zaak des geestes en evenzeer is nu noodig een apolitieke idee gelijk die van de Menschheid als in de Middeleeuwen de eveneens apolitieke idee van de Christenheid.

En zoo komt ook al weer de heer Keyserling het leger versterken van hen, die ons van de konkrete daad der gehoorzaamheid af willen helpen. Barth doet het met zijn paradox, Otto met zijn Uebergegensätzlichkeit, de heeren Haltjema, Buskes, Miskotte, Geelkerken met hun uit dit alles getrokken mengsel van ideeën, de Erasmuskring in Duitschland werkt ook weer mee, en het eind is: prijsgeving van het koninkrijk Gods, zooals we het tot nu toe hier konkret wilden openbaren door gehoorzaamheidshetoon aan de ordeningen Gods. De politieke leiding achtte de theologische geschillen niet gering.

K. S.

BOEKBESPREKING

„De Macedoniër", Mei 1934.

Het Mei-nummer van „De Macedoniër", uitgave van Gehr. Zomer en Keuning, Wageningen, opent met een artikel van Dr J. van der Linden, onlangs cum laude gepromoveerd tot doctor in de zendingswetenschap. Hij geeft hier een vertaling van het eerste deel zijner dissertatie: „De eerste stappen op den weg van kerkelijke zending in de Chr. Afscheiden Kerk". Met heel veel genoegen lezen wij dit artikel; wel is hier en daar over die „eerste stappen" iets te vinden, vooral in het boek van Ds D. Pol „Midden Java ten Zuiden", maar Dr van der Linden heeft alles bijengegaard uit boeken en tijdschriften, acta en notulenboeken; hij heeft ook hier en daar persoonlijke informatie ingewonnen, en nu alles tot een zeer lezenwaardig geheel verbonden. Heel dankbaar! Wij zien belangstellend uit naar het vervolg.

Na een recensie van Ds Pol over het „Handboek Geref. Kerken in Ned-Indië 1934" hebben wij een weloverwogen, en goed gefundeerd artikel van Ds K. van Dijk over de kerkelijke positie van een zendeling. Moet een zendeling op Soemba lid zijn van de kerk, die hem uitzond? Appingedam meende van wel; bij haar hoort Ds Goossen zijn attestatie in te leveren, die nu te Soerabaja is. De synode van Middelburg gaf daartoe het bevel. Nu neemt Ds van Dijk het besluit van die synode, en met name de terminologie, tijtjes onder handen. Wij vreezen, dat Ds van Dijk tevergeefs zal pleiten; ons kerkelijk leven is conservatief inzake de zending. Maar zijn stem zal toch niet geheel verloren gaan; en een algemeen verzet uit Indië zelf zou misschien in den loop der jaren de oogen van de kerken in Nederland openen voor een gebruik, dat ook kerkelijk niet juist is.

De rubriek „Van mijn Uitzijk" van Ds Pol bevat ditmaal heel wat belangrijks. Wat achter die reclame van het tijdschrift „Moeder" tusschen die zendingberichten indooft, begrijp ik niet; dat heeft nu niets, maar dan ook niets met de zending te maken.

Een prachtnummer overigens; hartelijk aanbevelen.

J. D. W.

„Woord en Daad". Tijdschrift voor Inwendige Zending, afl. 1, 2 en 3, jaarg. 13.

Dit tijdschrift, dat om de twee maanden verschijnt bij den Altz. Boekhandel voor Inw. en Uitw. Zending, Den Haag, heeft nog lang niet de belangstelling, die het verdient. Toch zou, als allen, die met name in het werk der Evangelisatie werkzaam zijn, erop intekenden, dit blad kunnen bloeien.

Wij kunnen in een recensie niet alle artikelen bespreken, en vestigen daarom op enkele de aandacht. In het Januari-nummer is van belang het duidelijk overzichtelijke verslag der algemeene ledenvergadering van den Centraal Bond voor Inw. Zending en Chr. Philanth. inrichtingen. Prof. Brouwer schrijft over de Opleiding onzer Predikanten, waarmee hij bedoelt de Herv. pred., gelijk hij ook, als hij van de kerk spreekt de Herv. kerk bedoelt. De Herv. professor kan niet nalaten hatelijk te zijn tegen de regeering, die zich beijverde „Gereformeerde" professoren te benoemen. Vooral die aanhalingsteekens zijn kostelijk! En dan wil het toch wat zeggen: „Gerefor-